

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

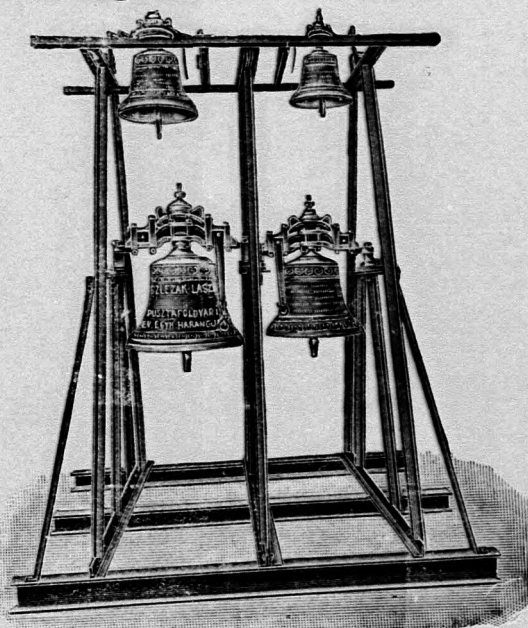
Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

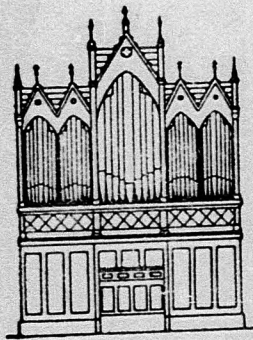
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzeten, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozottatik meg. — Fülönösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze- reléseit, amelyek a tereny falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harang- jait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadaí, zádorházaí, croszházaí, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelen- leg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harang- ját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkaí egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik. Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi- hály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgorájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legnyomású oszorendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

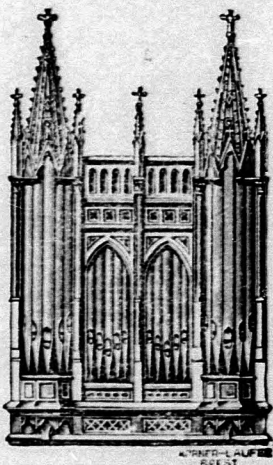
SZAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA o o o o

DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitűnő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

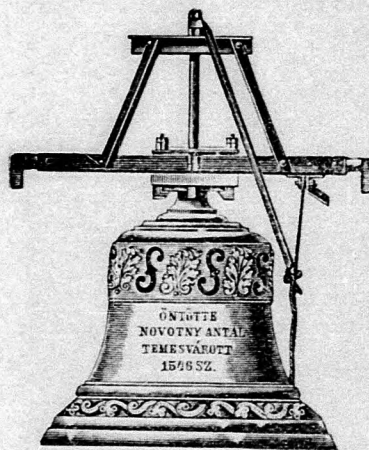
Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokait. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétől bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!** mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuspedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétől küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szere-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előzár-
dások és hirdetési díjak küldendők. ::

Keresztyén tanítás.

(Háborgós időben, mikor az adócsökkentési *illetmény*
segélyre béráltatik és pressio gyalulására alkalmaztatik.)

(János XVIII. 8.)

Van a magyar protestáns egyházi társadalomnak egy sajátos helyzetű osztálya, — a ref. lelkészi kar. Helyzetének sajátos visszahatóját fokozza az a másik különös jelenség, hogy ebben a kérdésben az emberek vagy éppen sehogyse, vagy oly sajátos fonáksággal gondolkodnak, mely szerint eme helyzet tarthatatlanságát észre sem veszik. Ha eltekinthetünk is némiképpen attól, hogy az egyházi társadalomnak ez az osztálya nemcsak az egyházi felsőbbségnek, nemcsak a maga lelkiismeretének, — mely nála még mindig eredeti épségében megtalálható — hanem ezenkívül mindenkinek a közokt. minisztertől, a statisztikai hivataltól, a katonai ügyben és igazságszolgáltatási ügyben dolgozó, a tanügyben működő hatóságoktól le egész a halottkémig — szóval — mindenkinek és mindenért felelős, ellenben az ő jogos érdekeiért komoly felelősségre senki se vonható; ha eltekinthetünk is attól, hogy a vidéki egyházakban működő lelkészi karra nézve nincs a naptárnak az az egyetlen napja, mely a lelkészi javadalom valamelyik tényezőjének elodázhatlan kiszolgáltatását jelentené: végre is van egy mozzanat, amitől eltekinteni, helyesebben mondva: egy mozzanat, ami elől elbújni, elmenekülni nem szabad. Hol van a föld kerekén az a hivatali osztály, mely arra volna utalva, hogy maga teremtsen elő azokat a fedezeti forrásokat, melyekből — utolsó sorban — az ő javadalmának némely tényezői is előszivárognak? . . . Ilyen hivatali osztály nincs több a világon, egyedül a magyar református lelkészi karnak az a része ilyen, melyet a vidéki falusi egyházak parochiáiba sodort sorsa, illetőleg a mi

béketűrő hitünk nyelvén a Gondviselés bölcsesége. Vajjon hol az a tanár, tanító, vasuti- vagy telekkönyvi hivatalnok, avagy bármilyen tisztviselő, kinek arról kellene gondoskodni, hogy honnan és miből fog kitelni az ő fizetése? A ref. lelkészek pedig törődnek és felelősség tudatával gondoskodnak a néptanítók fizetésének fedezetéről, pontos kiszolgáltatásáról; ezen állások javadalmának a megfelelő magasabb fokozatok szerinti emeléséről; gondoskodnak, amikor tudván tudják, hogy az ő javadalmuk pontos beszolgáltatásáért nem kezeskedik és nem felel senki. És ez a helyzet nem titok. Ez az abszurdumok talaján épült állapot nyilvánvaló; ezt a tanács tudja . . . a consul látja, és ez a botrányos állapot mégis él és marad. Ma is elmondhatná a váradi bíboros — Schlauh Lőrinc: — „a protestantizmus élete csupa vergődés.“ A túlsó táborból hozom ezt az idézetet, — bocsánat érte — úgy is már Róma felé gravitálunk, miként ujdontú intézményeink mutatják. Most pedig ez a vergődés hivatalosan állandósított és megkoronázott. Néhány év előtt — mikor a vidéki erőtlenség egyházak adózási rendszeréhez az adócsökkentési *illetmény* megadásával — jobban mondva — beépítésével a méltányos és egészséges teherviselés alapzata beállított: hittük, hogy egyházunk szervezetéhez oly erősítést kapunk, melyen a pokol kapui se vesznek diadalt. Azok bizony nem is, *hanem csak az Abonyi-úti palota kapui*. Ilyesmit hoz tudomásunkra az alább közlendő két levél. Az egyik 1914 júl. 7-én 4233. sz. a. kelt a konventi elnökség palotájában. Írta nagyságos dr. Baksa Lajos konventi előadó úr. A mai napig eltelt 15 hónap elég bizonyosság arra, hogy a nevezetes tévedések útján kalandozó felfogásnak igaz útra térítését és a benne harsogó fenyegetésnek leszerelését másoknak kívántam átengedni, én a megátalkodott béketűrő hívei közé tartozván. Ember sorsát el nem kerülhetvén,

— kedvetlenül bár — meg kell hajolnom a sürgető köteleességnek. A levél így szól: „Értesítem, hogy az egyetemes adóalapról megállapított segély f. évi II-ik félévi részlete csak az esetben folyósíttatik, ha az iskolafenntartási (dologi) szükségletek fedezésére szolgáló tandíjkárpótlásért 51—1913. sz. levele szerint beadott kérvényre kelt miniszteri rendeletet 15 nap alatt ide beküldi.” A levél további három sora más tárgyra tartozik. A fenti fenyegetéssel szorgalmazott ügyben 153—1914. sz. a. akkor mindjárt újabb fölterjesztést intéztem a méltóságos püspöki hivatalhoz, mivel a kérvényt is a püspöki hivatal útján terjesztettem föl. A II. félévi adócsökkentési illetmény szeptember végére leküldetett ugyan, de a nagy irgalom későn érkezett, a súlyos anyagi következményeket már el nem háríthatta. A mi ázsiai magyar útainkon akkor már nem lehetett tűzifát behozni sem a lelkész, sem a tanító részére. Ezt azonban Budapesten nem tudhatják. A tűzifa nélkül átszenvedett tének, — melyben csak hirtelen vágatott nyers faval tüzelhettünk — egészségtipró következményeiből még jól ki se lábolhattunk, amikor jöve más levél is, mely így szól: „4233—1914. sz.-hoz. Nagytiszteletű Református Lelkészi Hivatalnak Szamosújlak, u. p.: Sályi. Értesítem, hogy az egyetemes adóalapról megállapított segély utalványozása az iskolafenntartási (dologi) szükségletek fedezésére szolgáló tandíjkárpótlás ügyében kelt miniszteri rendelet bemutatásáig elmarad. Budapest, 1915 július 28. Tisztelettel dr. Benedek Zsolt konventi titkár”. (P. h.)

A ref. egyház *mai alkotmánya* szempontjából nem tartozik a dolog lényegére, hogy e két levélnek van-e valami összefüggése az egyetemes konvent intézkedésével avagy határozatával. Ezek a levelek nem a szamosújlaki egyház lelkészének tűzifáját és mindennapi kenyerét illetik, hanem az egyetemes egyház adózási rendszerének a

III. t.-c.-ben megépített alapzatát és azt az egész törvényt, amelynek épségben és tiszteletben tartására az egyetemes egyháznak minden tisztviselője megesküdött a legnagyobbtól a legkisebbig. Ilyen levél kibocsátásához nagyságos dr. Baksa Lajos és nagyságos dr. Benedek Zsolt uraknak éppen annyi joguk van, mint az egyetemes konventnek és mint megfordítva. Éppen ezért mostani keresztény tanításomat eme két levélhez fogom intézni.

Ennek az intézkedésnek az életbölcessége nyilvánvaló. Elvonom az adósegélyt, lesz fennakadás, tanácstalan, súlyos helyzet, kétségbeesés. A fejevesztett ijedelem belerohan az újabb kérelmezés posványába, — már t. i. a dologi kártalanításért, — olyan, amilyen szánandó indokkal és erőtlen mellékletekkel újra bezörget a közigazg. bizottságok ajtaján; mert tűzifa nélkül telelni, fázni és didergő, szenvedő családot látni a paróchián nem kellemetes dolog, apai szívnek és szemnek nem édes látomány. A szűkölködére és fagyos levegőre berendezett parókhiákon az ostromot sokáig nem bírhatják. Pompás kis bölcsélet, mely hatását legtöbb esetben nem is téveszti el, de — bocsánat — ha én kevéssel honorálhatom. Az anyaszentegyház hideg kebelén megszoktam, — ha nem is a hideget, de — az éltető meleg csekélységét. Mit nekem... egy kietlen fütetlen lakásban érkező fagyos teleléssel több, vagy kevesebb? Ha a májusi fagy elviszi a termés jó részét, a júliusi budapesti fagy az adósegélyt... az örállók fagyos indolenciája a törvény garanciáit és az erkölcsi rend megvívhatatlan erejébe vetett hitünket: jöhet a szegény elkésett december, nem talál semmi elpusztítani valót, legfeljebb az egészségünket, amit ott fenn, a földi magasságokban nem sokra értékelnek. Más — hasonló sorsra juttatott — parókhiákon másként fogják honorálni eme leveleket. Itt-ott

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harkter bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

a hűvös lakásokban megszólal az apostol gyermeke — ha nem is a Petőfi „Apostoláé“, hanem csak a tandíjkártalanítási rögeszme hatalmaskodásainak apostoláé — ugyanolyan szivrázó hangon: „ha meghalunk, akkor is fogunk éhezni“ no meg fájni?

Amennyiben szabad léssen a fent közölt levelek intézkedésére a pontosabb distingválásnak egyetlen sugarát odavetíteni, megjegyezhetem a következőket:

Ha lehetséges volna is eltekinteni attól a helyzettől, mely szerint ref. egyházunkban az V. t.-c. 35. §-ának a), b), c), d), e), f) pontjaiban megszabott büntetési fokozatok között — mint alkalmazható büntetést — az adósegély elvonását nem találjuk, minélfogva ezt a fenytési módot se fegyelmi eljárással, se annak mellőzésével alkalmazni nem lehet: mindenestre van egy momentum ebben az adósegély ügyben, amely a figyelemreméltatást megérdemli.

A szamosújlaki egyház adósegély pénztárának a konventi elnökség irattarában megtekinthető 1909., 1910. és 1911-ik évi számadásaiból határozottan kitűnik, miszerint ez egyház adósegélyének jelentékeny része nem a lelkészi javadalom tételeinek fedezetül szolgál, hanem törvényben előírt kötelezettségek lerovására: — Orsz. lelkészi nyugdíjjarulék, orsz. egyházi közalapjarulék, tanító részére beszerzendő tűzifa stb. — szolgál. Ezek és a hasonló tételek az iskolaszéki elnök állítólagos mulasztásában még állítólag se levén bűnrészesek, az ő bűnhődésében sem osztozhatnak. „Ha engem kerestek, ezeket bocsássátok el.“ (Ján. XVIII. 8.) Ha ezek az állítólag se vétke érdekek ki nem bocsáttatnak: úgy a most méltatott intézkedésben — a megfelelő ismeretek alapján — fölfedeztük az újdonaúj kálvinista interdiktumot. Ez a fenyegetési rendszer sem az I., sem a III., sem az V-ik t.-c.-ből nem igazolhatván magát — és küldetését, nem igen vitázhatja el, hogy messziről hozta üllevelét. Ha a hatályon kívül helyezett distinciót szabad visszahívni egy szóra, megjegyezhetem. — noha már szinte feleslegesnek látszik —, hogy az adósegélynek látszólag a lelkészi javadalmat szolgáló része is nem a lelkész, hanem a hívek adócsökkentési illetménye, vagyis az egyháztagek adó-

terhének mérséklésére rendeltetett összeg levén: ennek visszatartása is indokolatlan, igazságtalan és letörölhetetlenül magán viseli a pressió-gyakorlás és meggondolatlan hatalmaskodás sajnálatos jellemvonásait.

A szamosújlaki egyháznak eddig 12 alkalommal küldetett adócsökkentési illetmény. És irrattárunkban 22 okirat tanúsítja, hogy a leküldött összeget a presbyterium elnöksége a pénz megérkezésétől számított 24 órán belül minden esetben átadta az egyházi pénztárnak. Soha nem keresett ürügyet arra, hogy egy fillért is visszatartson, vagy az átadást 24 óránál későbbre halassza. Az analogia készen van, méltóztassanak levonni a konzekvenciát.

Időszerűség tekintetéből se lenne háládatlan munka eme két levélben foglalt intézkedés méltatása. Most — mikor a dühöngő drágaság ellen-súlyozására sorompóba lép a humanus érzület és lelki fölemelkedés, mely az aggodalmaskodó tisztviselőket drágasági pótlékkal vigasztalja meg — most jött el a napja annak, hogy minket, egyházi tisztviselőket a kenyér és tűzifa megvonásának fenyegetésével puhítsanak, nyomorgatással szelídítsenek, mint a vadállatot!... Avagy ez is tapintatosság és prudentia?... Híveimtől soha se kérek stólat, úgylis megadják. Javadalmam más fenyezőit is készségesen beszolgáltatják, úgy, hogy nem kell sürgetnem fizetésemet. Ők már fölemelkedtek annak megértésére, hogy méltó a munkás a maga bérére. Ha ők méltónak ítélnék, meg van a julalmam, amelytől a hatalmasságok hatalmaskodásai meg nem foszthatnak. Erre a lelki nemességre és szellemi előkelőségre majd fölemelkednek valahára mások is, talán az omnipotensek is.

A fentiekből következik, hogy a 4233—1914. sz.-hoz nagybecsű leiratban megkívánt miniszteri rendeletet a konventi elnökségnek — azért az árért, hogy érette a III. t.-c. alapján megállapított adócsökkentési illetmény következő részletei kiutaltassanak, — bemutatni nem fogom. Ennek bemutatásával azt kellene elismernem, hogy lelkészi hivatalom teendőinek lelkiismeretes végzése még nem jogosít engem lelkészi javadalmam élvezetére, hanem csak most egy miniszteri rendelet bemutatása, majd máskor más föltételnek,

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.
 Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

ötletnek, avagy ürügynek kiszolgálása. Ennek a minősíthetlen követelménynek tehát szolgálatába állni, a rögeszmék logikájának és egy megdöbentően új erkölcsstannak zászlót hajtani nem fogok. Annál is inkább nem, mert az adócsökkentési illetmény és a vele erőszakosan összefüggésbe hozott dologi kártalanítás ügye egymással semminemű kapcsolatban nem állnak. Elfogulatlan egészséges logikával e két tárgyról — mint együvé tartozókról — beszélni se lehet. Éppen ezért a kártalanítás ügyét itt szóba se hozhattam, hanem a méltóságos püspöki hivatalhoz tettem e tárgyban felterjesztést 283—1915. sz. a.

Megnyugtatóul mégis kijelentem, hogy ezt az eléggé szomorú pályafutáson indított kártalanítási kérdést részletesen ex gemino ovo külön fogom méltatni, hozzá elég bő forrást nyújtanak az egyetemes konvent jegyzőkönyvének, sajnos, tanúságokkal teljes mellékletei.

Ti pedig kedves szolgatársaim elmélkedjétek, hol a díjlevél, hol a törvény, hol a lelkészi szolgálat értéke és hol a *szenteknek egysége* és az a református közszellem, melyről a Debr. Prot. Lap még nem régen magasztos látományokat lát vala?...

A 4233 hatása azonban elvitázhatatlan. Eredménye kétségbeesés, sőt ennél is több: *kérvényezés*. Igenis kérvényezés a miniszterhez, miként a hatás eredményeként kiszámított. Cselekszik pedig a kétségbeesés az életmentés jogos ösztöne szerint. Kis egyházaknak az adócsökkentési illetmény életkérdés. Ne ítélje hát el senki az életmentés ösztönével vagy halvány lélekjelenlétével cselekvőnek erőpróbáit.

A megrémített presbyterium kénytelen lesz kérvényt intézni az illetékes miniszterhez, kérvén, hogy az 1909-ik évi december hóban megállapított adócsökkentési illetményt ezentúl szakítsa

ki az egyetemes egyház dotációjából és küldje közvetlenül a presbyteriumhoz. Ez a kérelem summája. Indoka: mert az adócsökkentési illetményt az egyetemes egyház képviselője pressio gyakorlására használja. Bizonyítéka: *a két levél*. Az eredményt méltóztassanak kiszámítani!

A 4233-nak a múlt évben is megvolt, a most küszöbön álló télre is másíthatatlanul megvan az a hatása, hogy ezen a parochián alkalmas tűzifa nélkül telelünk, az egészségnek újabb rovására és az anyaszentegyház nagyobb dicsőségére. Amennyiben a 4233. alapján testi szervezetünk egészsége is felfüggeszteszék: úgy vélem, minden emberi jog szerint elvárhatom az omnipotentia letéteményeseitől, hogy egészségünket majdan kiutalványozzák, mihelyt ama kártalanítási fanatismus befejezi a szent inkvizíciót és konstatáltatik, hogy a fegyelmi eljárás ellenem és az iskolaszék ellen meg sem indítható.

Úgy tetszik ilyet is olvastunk valaha: „Nem vettétek a szolgálatnak lelkét a félelemre, hanem a hiúságnak lelkét vettétek.“ (Róm. VIII. 15.) Bocsánatot remélek hát bátor szólásomért, valamint azért is, hogy nem egyszerre rettenek meg, csak úgy részletenként veszem be az ijedelmet.

A fentieket nem magamért mondtam el; magamért csak annyit jelentek ki — a netaláni elfogultság vádja ellenében, hogy *Alpha* iskolájához nem tartozom, felfogását semmiben sem osztom. A törvényben leszögezett principiumok figyelembentartásával, biztos szemmel és kézzel dolgozó munkaerőktől nagyrabecsülésemet és igaz elismerésemet soha meg nem tagadom. A fentiek előadására kötelességérzethől szántam rá magamat, de a reformáció közelgő emléknapiját nem tudtam volna megünnepelni úgy, hogy ezeket elhallgassam. Tévedni emberi dolog. „Míg küzd az ember, addig téved.“ Aki esetleges hibáját sajátkezüleg jóváteszi, — mindig értékesebb és kál-

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

vinistább ember is annál, aki tökéletességgel kérkedik. Ezt vallja Pál úgy, mint Kálvin. Ezen felfogás nélkül indokolatlan és céltalan volna minden keresztyén tanítás, ez a mostani is, amitől az igazság és világosság Atyja örizzen! Szamosújlakon, 1915.

Vásárhelyi Zs.
ref. lelkipásztor.

A háború rokkantjai.

Köztudomású dolog, hogy ennek a világot megrendítő háborúnak nemcsak a csatatereken, hanem itthon, a mindennapi élet forgatagában, az anyagi téren is megvannak a maga rokkantjai. Az a rémséges s már-már majdnem elviselhetetlen drágaság, amely főként a világi javakban felettebb épen nem bővölködő közép osztályra ránehezedett, a magyar református belhivatalnoki kart sem hagyta érintetlenül. És ez annyival inkább megszivlelendő, mert épen ez a par excellence magyar osztály az, amely a kultúra és magyarság szempontjából, a most dúló háborúban is — tevékenységében — a legelső helyet foglalja el. S talán el is jó majd az az idő, amikor az arra hivatott tényezők tudatára ébrednek annak, hogy a magyar társadalomnak — igen nagy többségében — épen e nagyon szerényen dotált osztálya az, amely egész énjét, önzetlenül és a legizzóbb hazaszeretettől vezéreltetve, belevitte a magyar haza jövőjéért óriási küzdelembe. És mégis az állam és társadalom vezetői, akik hivatva lettek volna arra, hogy a közélet eme számottevő tényezőinek a vallás-erkölesi élet terén kifejtett önfeláldozó munkáját leginkább honorálhatták volna, sokáig ölbe tett kezekkel nézték ama titáni küzdelmet, melyet ez osztály legnagyobb része ama paizsos férfiúval szemben folytatni kényszerítettet. A közelmúltban történt fizetésrendezések, kongrua- és korpótlék rendszerek kétségtelenül javítottak a lelkészkar nyomasztó helyzetén, de a bajt nem szüntették

meg. Sőt szomorúan tapasztaljuk, hogy azoknál az egyházaknál, ahol az adócsökkentési segély megnyerhetése végett, a belhivatalnokok naturáléjának fizetését a konvent által megállapított maximál értékeléshez kellett alkalmazni, a hivatalnokok fizetése óriási csökkentést jelez. Csak most érezhetik igen sokan ennek káros hatását, midőn mindennek ára olyan óriási mérvben emelkedett. Ha azonban eltekintünk a mostani abnormis árviszonyoktól is, bátran állíthatjuk, hogy az egész európai kontinens protestáns egyházai közt a legrosszabban fizetett osztály volt: a magyar kálvinista belhivatalnoki kar. És a mi gondolkozó lelkünk előtt *ma is* örök rejtély marad az, hogy p. o. egy lelkész, középiskolai tanár, vagy tanító, hogy tudta megállani eddig is a küzdelmet a reá és családjára nehezedő rémséges anyagi gondokkal szemben. Tény, hogy aki állásának megfelelő társadalmi életet óhajtott élni, ha magánvagyonra nem volt, akkor az adósságesinálás nehézségeivel kellett megismerkedni. Itt és ott, azok a városi és falusi pénzüzetek, ahova ezek a szorongatott lelkek fordulni voltak kénytelenek, elszomorító adatokat nyújthatnának a kételkedőknek.

Nyilvánvaló dolog az is, hogy épen a belhivatalnoki osztály az, melynek szerény jövedelmét nemcsak a háztartás ezerféle kiadásai veszik igénybe, hanem, épen a mostani nehéz időkben vannak ennek olyan eminens társadalmi kötelezettségei is, amelyek elől ki nem térhet. Köztudomású az is, hogy az Úr főként a maga szolgálót áldja meg népes családdal. És ha nincsen olyan szerencsés helyzetben, hogy felsőbbfokú iskolákkal bíró helyen lakják, gondoljuk el csak azt, hogy miibe kerül gyermekeiknek neveltetése?! Azzal, hogy tandíjaikat talán elengedik és némi segélyhez juthatnak, még nem sokat javítottunk nehéz helyzetükön. S mindezek már általánosan ismert részletei annak a rémséges szemérmes nyomorúságnak, melyben *eddig*, a béke idejében is, a belhivatalnoki osztály élt. És most a háború nyomán előállott elviselhetetlen drágaság még

TÓTH GYULA vaskereskedése

DEBRECEN, a Városháza sarkán.

„PREMIER“ és „METEOR“ tartósan égő szénkályhák
nagy raktára.

Ezen kályhánál a pontos szabalyozás által a legnagyobb hőség és tartós égés érhető el s miután a tüzelő-anyaggal takarékoskodni lehet, ez idő szerint a legolcsóbb fűtő-eszközök egyike.

***** Képes árlap kívánatra ingyen. *****

azokat a kereteket is feldúlta és összetörte, melyben a múlt időkben is ismeretes szegénységök elhelyezkedett.

Íme, az állam tudatára ébredt akkor e nehéz helyzetnek, amelybe alkalmazottjai jutottak, amikor a drágasági és családi pótlékot, bárha meglehetősen szerény keretekben, mégis csak megadta a maga közegeinek. Már most képzelje csak ki-kí magát a mi helyzetünkbe; főként ama szegényebb lelkészekébe, akik a bérces Erdély, vagy a máramarosugocsaí és szatmármegyei egyházak legtöbbszörében nap-nap után küzdenek. Vagy talán úgy vélekednek némelyek, hogy annyi mégis csak jut e szegény családok körében is, hogy úgy ahogy, de megélhetnek? De hát vajjon az a napi megélhetés megadhatja-e az emberi létnek azt a minimumát, melyet éppen a belhivatalnoki osztálytól egyenesen megkövetel az ő vezető állása és hol vannak azok a kötelességek, melyeket éppen az ő állásukkal kapcsolatosan, a társadalom joggal elvár?!

Háborús időkben élünk. Az állam érdekének — úgy átszik — legfőbb szempontja mostanában az, hogy a haza jövő boldogságáért küzdő katonáinknak meg kell adni mindazt, amit a magyar haza megadhat nekik. Ezt éppen mi református lelkészek hisszük és honoráljuk is legjobban. De az is tény, hogy nemcsak szorosabb értelemben vett egyházi, hanem állami közfeladat az is, hogy ne feledkezzenek meg azokról sem, akik — a haza jövője érdekében — itthon is fontos és nehéz missziói munkát végeznek. Hiszen a magyar társadalomnak éppen ezen közegei mutatták meg, hogy milyen áldozatkészséggel és odaadó buzgósággal vállalták magukra mindazokat a feladatokat, amelyeket társadalmi hivatásuk tőlük joggal megkövetelt. Hol késik mégis az elismerés; a munkásnak méltó megjutalmazása?

Íme, míg a mezőgazdasági termelés, a nagy ipari érdekelttség, a vállalkozóknak egész légioja... mind megkapta az állam részéről a maga bőséges jutalmát s nemcsak a megélhetés, hanem a meggazdagodás ezerféle lehetőségét is; — addig a mi társadalmi életünknek eme nemzet fenntartó részével nem törődik senki. Azok az akadémikus jellegű megnyilatkozások, melyek a magas konvent ülésein is elhangzanak és jegyzőkönyveztetnek, mint p. o. közelebbről a stóla kárpótlás kérdése is, egyelőre legutóbb mind csak afféle jámbor óhajítások, melyeknek aligha lesz gyakorlati eredményük. És ha egyházunk vezérembereinek többségénél is csak pusztá tervezgetések maradnak mind ezek... mi lesz majd akkor, ha a társadalomnak eme ma is már segítségre utalt osztálya átvergődik, a mostani nehéz időszakon és a rémséges drágaság pedig *állandóvá* lesz?!

A magyar református belhivatalnoki kar jól tudja azt, hogy ez a pálya szegénységi fogadalommal járt már akkor is, midőn először elindultunk rajta. Csakhogy a szegénység nem jelenti egyúttal a nyomort is, — melybe pedig a háború sokakat beletaszított a mi so-

rainkból is. Ám ezen mégis csak érdemes lenne a mi felsőbb hatóságainknak is gondolkozni. Bennünket különben is könnyű kielégíteni. A mi igényeink sohasem voltak túlzottak; de panaszaink sem megokolatlanok. S talán éppen ez az oka, hogy sokan eddig még nem is hallgatták meg azt. Most azonban már ütött a 12. órája annak, hogy maga az államhatalom is ránk irányítsa a maga gondoskodó figyelmét. Nem alamizsnáért esengünk, hanem méltányos elbánást kérünk a magyar társadalom ama hivatásos tényezőitől, akiknek szavuk döntőleg esik a mérleg serpenyőjébe.

Dr. Márk Ferenc.

Egyházfenntartási alapok létesítése.

Egyházkerületünk közelebbi őszi közgyűlésére vár, hogy az egyházfenntartási alapok létesítésének nagy horderejű kérdését a kormányzása alá tartozó egyházakra nézve megoldja. Sajnos, hogy a közérdeklődést ez az ügy felkölteni nem tudta s bizonyos közvélemény arra nézve ki nem alakult, noha az már 3 éve napirenden van, a *felsőszabolcsi egyházmegye* javaslata alapján, amely *a kerületbeli összes egyházakat kötelezni javasolja egyházfenntartási alap létesítésére*. Sőt az egyházkerület által ezen kérdés tisztázására kiküldött bizottság nagyon körültekintő, igen jelentős munkáját a 492—1913. sz. egyházkerületi határozat értelmében, az egyes presbitériumoknak is tárgyalni kellett. Ennek dacára a 14 egyházmegye közül 5 nem mondott abban véleményt. A máramaros—ugocsaí, bár elismeri az ügy fontosságát, nem tartja arra az egyházakat kötelezhetőnek. 8 egyházmegye azonban úgy nyilatkozott, hogy annak létesítése kötelezőleg elrendelendő.

Azon 9 egyházmegye felterjesztését, amely ezen ügygel foglalkozott igen gondos és tanulságos munkálattal, főtiszteltető püspök úr megbízásából *Futó Zoltán* békésbánati esperes foglalta össze, amely a *Debreceni Protestáns Lap* ez évi 30-ik számában egész terjedelmében megjelent. Visszhangot azonban ez nem váltott ki.

Különös, hogy az egyházak egyetemét érintő nagy kérdések, legyenek azok akár anyagiak, akár szellemiek, nem bírják megmozgatni a lelkeket. Véleményem szerint pedig, az *egyházfenntartási alapok* létesítésének kérdése a magyar református egyházra közérdekű kérdés s annak halogatása nagy veszteségeket okozó mulasztás. Más viszonyokat élünk, mint a múltban. A kor szellemét, nem állíthatjuk magunkat, hogy fel tudjuk tartóztatni. Anyagi erő nélkül, a messze jövő biztosítása nagyon kétséges. S hol állanánk, ha azok a szellemi erők, amelyeknek forrásait anyaszentegyházunk megnyitotta, az anyagiak hiánya miatt folyvást tehetetlenségre nem lettek volna kárhóztatva. Az eddigi alamizsna rendszer létfenntartásra nem alap. Sietnünk kell, hogy a szellemi erők mellé, azokat érvényesíteni tudó anyagi erőket is

biztosítsunk egyes egyházaink számára. Nagyot véhetnek magunk ellen, ha a megnyílt államsegélyforrásokra támaszkodással elvetnők ennek gondját, mert ennél bizonytalanabb, energiánkat s életerőnket pusztítóbb alapra nem léphettünk. Be kell látnunk, hogy egyedül a saját vagyonunk a biztos erőforrás; ez a szilárd talaj, amelyre öntudatosan, felemelt fővel támaszkodhatunk; amellyel megszerezhetjük anyaszentegyházunk fejlődésére lelkünknek a megnyugvást. Gonosz, élettevékenységet pusztító, hit- és önbizalom gyilkoló áramlat egyeseknél, testületeknél is, a segélyek után való futkosás. Egyházainknak, mint erkölcsi testületeknek kell ezt legelső sorban belátnia s helyesebb útra térnie, míg a kellő alappal nem bíró segélyforrások ki nem apadnak s végveszedelemben nem sodornak bennünket.

Azt hiszem, hogy ezen állításom igazságát igen kevesen vonják kétségbe. De viszont jól tudom, hogy kétségbe vonják a legtöbben azt, hogy a mai nehéz helyzetből való kivergődésre a magunk gyenge erejével is tudunk tenni valamit. Ennek oka pedig az önbizalom hiánya s a kis erők kellő meg nem becsülése. Egy eperfának, még egy akácának, sőt egy százados tölgynek is igen kicsiny a magja. Azok a remek példányok, amelyek itt-ott bámulatunkat felkölték, soha nem nőttek volna meg, ha a mi habozó, csüggettségben tehetetlenségre kárhoztatott lelkünknek kellett volna azok magvát elvetnie, kicsiny gyöngeségében gondolnia. Ne habozunk elvetni a magot, bármily parányi legyen is! Vetés nélkül hiába várjuk az aratás áldását. Országos közalapunk, vagy lelkészi nyugdíjintézetünk, anyaszentegyházunk életéhez viszonyítva, nagyon gyermek korban levő alkotás. S ímé már a közalap a múlt év végével 6.518.019 56 K vagyonnal, a lelkészi nyugdíjintézet pedig 9.219.160 46 K vagyonnal rendelkezik azon egyáltalán nem kicsinyelhető munka mellett, amit évenként végez. Pedig mennyi habozás előzte meg ezek alapjának letevését is. S ki az, aki ne sajnálná az alkotás előtt elfutott időket! Ügyde ezzel szemben felhangzik az ellenvetés, hogy más az egyházak egyeteme, más egy kis nyomorgó egyház. Miből teremtsen ez alapot, mikor a mindennapi megélhetéshez sem rendelkezik kellő fedezettel? Erre nem tudok más feleletet adni, csak azt, hogy az erős akarat a lehetetleneknek látszó dolgok felett is diadalt arat, amire sok fenséges példát nyújtanak a ránk kényszerített világháborúban eddig elért sikereink is. Nincs olyan egyház, vagy gyülekezet, amely egy év alatt, jövője megalapozása, biztosítása céljából, évenként legalább 20 K-át félre ne tudna tenni. S nem is ezen a 20 K-án múlik, hanem az abban rejlő fejlődő erő lekicsinylésén. Pedig éppen úgy megvan abban is a fejlődő erő, mint az eperfamagban, vagy a tölgymakkban, csak ügyeljünk rá, hogy el ne gázolják míg önmagát megvédeni képes. Hiszen csak egyetlen korona, 4 % os tőkésítés mellett, ha annak jövedelmét

állandóan a tőkéhez esatoljuk 100 év alatt 50:50 K-ra nő; 5% kamat mellett pedig 131:50 K-ra; 20 korona pedig 2630 K nem megvetendő összegre növekedik. Ha pedig évről-évre tőkésítünk 20—20 K-át s jövedelmét a tőkéhez esatoljuk, a kamatok évi utólagos tőkésítése mellett a következő kívánatos fejlődésre számíthatunk:

a 10-ik év végén 4% mellett	249.73 K	5% mellett	264.12 K
a 20-ik év végén 4% mellett	619.38 K	5% mellett	694.38 K
a 30-ik év végén 4% mellett	1.166.57 K	5% mellett	1.395.20 K
a 40-ik év végén 4% mellett	1.976.53 K	5% mellett	2.536.78 K
az 50-ik év végén 4% mellett	3.175.74 K	5% mellett	4.396.50 K
a 60-ik év végén 4% mellett	4.950.21 K	5% mellett	7.425.24 K
a 70-ik év végén 4% mellett	7.577.24 K	5% mellett	12.359.08 K
a 80-ik év végén 4% mellett	11.465.89 K	5% mellett	20.335.80 K
a 90-ik év végén 4% mellett	17.222.05 K	5% mellett	33.486.77 K
a 100-ik év végén 4% mellett	25.742.57 K	5% mellett	54.810.52 K

Ímé, mily tekintélyes tőkét lehet teremteni 20 K évenként félre tett összeggel is!

	4% mellett	5% mellett
Évi 40 K pedig 100 év múlva	51,485.15 K	109,621.04 K
Évi 60 K pedig 100 év múlva	77,227.72 K	164,431.56 K
Évi 80 K pedig 100 év múlva	102,970.29 K	219,242.08 K
Évi 100 K pedig 100 év múlva	128,712.86 K	274,052.60 K
Évi 200 K pedig 100 év múlva	257,425.73 K	548,105.20 K

tőkére növekszik. Ne habozunk azért, hanem minden egyház tehetsége szerint tegye le az alapot, azzal az erős hittel, hogy az elvetett mustármag terebélyes fává fog növekedni.

Nagy lelki örömmel látom, hogy *Futó Zoltán* esperes is teljes határozottsággal oda nyilatkozott, hogy az egyházfenntartási alap mindenütt létesítendő. A megalkotás és fejlesztésre nézve javaslata, hogy ezen célra fordítandók:

1. Az egyházak olyan régebbi alapjai és alapítványai, amelyek a jelzett célra adattak, vagy természetük és az alapítók akaratának, céljának teljes méltatása mellett e célra jogosan felhasználhatók s lekötve nincsenek.

2. Egyesek e célra ezután adandó adományai, alapítványai.

3. Az egyházi törvényben e célra rendelt összegek.

4. Az egyházak évi számadásai szerint tiszta maradványul kimutatott összeg 25% -a.

5. Az egyházak évi járuléka gyanánt az anyaszentegyházban és hozzá csatolt községekben élő reformátusok száma után, lélekszám szerint 2 fillér.

Az 1. alatti javaslattal szemben áll a bihari egyházmegye állásfoglalása, amely szerint az egyházak régebbi egyházfenntartási alapjai a most létesítendővel soha nem egyesíthetők, mivel az adósegélyek megállapításánál ezek évi kamatjévedelme a közszükségletek fedezésére költségvetésileg le van kötve; továbbá, mert a régi alapoknak az újonnan létesítendő alapba való beolvastása eddig szabad rendelkezés alatt állván, nagy nehézségekkel járna. Ha pedig megerősített alapítólevelekkel

birnak, azok szabályszerű kezelése az egyházmegyék felügyelete alatt ügyös biztosítva van.

Ezt az állásfoglalást azonban én *Futó Zoltánnal* egyetértőleg, nem helyeslem. Nemcsak a kezelés szempontjából, de az erő kifejezése szempontjából is azt tartom, hogy helyesebb, ha az alapok lehetőleg tömörítettnek, mint szétforgácsoltatnak. Még az erkölcsi súlya is nagyobb a gyülekezet előtt egy 1000 K-ás alapnak, mintha az 10 alap között van megosztva. Azt sem látom akadálynak az egyesítésre, ha esetleg a régié már alapító levélbe vannak foglalva. Ezek az alapító levelek bizonynyal eltűrik a változott viszonyoknak megfelelő módosítást, különösen mivel azok fejlesztése biztosítottak. Az újonnan szerkesztendő alapító levélbe a régi tőke *joqviszonya, jövedelmének felhasználási módja*, teljes mértékben biztosítható éppúgy, mint az újonnan alkotandó s ahoz csatolandó tőkéé. A 2., 3. alatti javaslatok vita tárgyát nem képezhetik. A 4. pont alatti azonban már, t. i. hogy az évi számadás tiszta maradványának bizonyos része — *feltétlenül* az egyházfenntartási alap évi növelésére fordítandó — vitára ad alkalmat. S én ezt mellőzendőnek tartom, noha a bihari egyházmegye is javasolja azt. A magam részéről azt óhajtom, hogy bizonyos meghatározott összeget kössön le az egyházfenntartási alap részére évi járulék gyanánt minden egyház alapító levélben s ez összeg tőkésítése a legmesszebbmenőleg ellenőriztessék, *enélkül az egyház számadása jóvá ne hagyassék*. Természetesen, ezen felül, bármely más címen gyarapítható az alap. Legnagyobb kihatása az alapra nézve az 5-ik pontban foglalt javaslat, mely az *évi járulékra* vonatkozik. A *felsőszabolcsi egyházmegye* erre nézve azt javasolta, hogy köteleztessék minden egyház a *személyi járandóságok fedezésére szolgáló tételek levonása után mutatkozó évi bevételnek legalább 5%-át*, de *legkevesebb 20 K-át*, évenként az egyházfenntartási alap növelésére fordítani. Ezzel szemben az *egyházkerület által kiküldött bizottság* javaslata az, hogy 1000 lelken alóli egyházak 20 K, 1000—2000-ig 30 K, 2000—3000-ig 40 K, 3000—5000-ig 50 K, 5—10.000-ig 60 K, 10.000 lelken felüli egyházak pedig 100 K évi járulékra köteleztessenek. E tervhez a *bihari egyházmegye* is hozzá járult csekély módosítással. Az *érmelléki egyházmegye* pedig azt javasolja, hogy 500 lélekszámig 8 fillér, 500—1000-ig 6 fillér, 1000-en felül 2 fillér állapíttassék meg minden lélek után. Ezekkel szemben a *Futó Zoltán* javaslata az, hogy *minden lélek után 2 fillér* állapíttassék meg, tekintet nélkül az egyházak kisebb vagy nagyobb voltára. Mint legegyszerűbb, legmegfelelőbb s legkönnyebben keresztül vihető kulcshoz, magam is ehez csatlakozom. Fentartani óhajtom azonban a *felsőszabolcsi* javaslatból, hogy az *évi járulék 20 K-nál kevesebb nem lehet*. Szükségesnek tartom ezt az összeget, mint legalacsonyabb tételt, a cél komolysága érdekében fixírozni. Lehetetlennek is tar-

tom, hogy ezen csekély összeget bármely egyházunk félre ne tudja egy év alatt tenni, ha tisztában van ennek nagy jelentőségű, saját érdekében álló céljával. Lehetetlennek tartom azt is, hogy az adósegély-alap végrehajtó bizottsága ezen cél megvalósítása ellen gátat vessen. És semmikép nem látom indokoltnak, hogy a kérdés megoldását az adósegély-alaptól függővé tegyünk. Azt azonban felettebb kívánatosnak tartom, hogy a segélyek revíziója alkalmával az adóalap rendes szükségletnek ismerje el az egyházfenntartási alap fejlesztésére az elrendelendő alapon felvett tételeket.

Készséggel csatlakozom *Futó Zoltán* azon álláspontjához, hogy az egyházfenntartási alap kamatjövedelmének egy része, amennyiben azt az egyház érkei követelik, azonnal felhasználható legyen. Azon hitben vagyok, hogy nagyobb érdeklődésben, melegebb ápolásban részesítik azt a gyülekezetek, ha gyümölcsét azonnal élvezhetik. Tekintettel azonban az általam közölt tőkenövekedési táblázatra, *Futó Zoltán* azon javaslatával szemben, hogy a tőke jövedelméből 50 évig 50%, 50—75 évig 30%, 75—100 évig 20%, azontúl 10% a tőkéhez csatolandó, az én javaslatom az, hogy 25 évig 50%, 25—50-ig 40%, 50—75 évig 25%, 75—100 évig 10%, 100 éven felül 5% kamatjövedelem csatoltassék a tőkéhez. Az ezeken felüli jövedelem tehát tetszés szerint felhasználható, ha az egyház szükségletei azt követelik. Természetesen, ha nélkülözhető, a tőkéhez csatolandó. A fejlesztésre kikötött évi járulékot pedig, ha az egyház terhei követelik, megszüntethetőnek tartom, mihelyt az évi kamatjövedelem pótolja azt.

Az egyházfenntartási alap kezelésére vonatkozólag az én véleményem is az, hogy az a tulajdonos egyházak kezelésében hagyandó. Minden egyháznak elsőrendű természetes és törvényes joga és kötelessége saját vagyonának közvetlen kezelése. A felsőbb hatóság joga csak a felügyeletre terjedhet ki. S csakis ott veheti ki a vagyon közvetlen kezelését az egyház kezéből, ahol azt veszélyeztetve látja. Teljes mértékben alkalmazható s alkalmazandó ezen alapra nézve is a 643—1909. sz. e. ker. határozattal megállapított, az alapítványok kezeléséről és felügyeletéről szóló szabályrendelet, amely a tőke elhelyezésére kellő mértékben intézkedik. Azt azonban szükségesnek tartom, hogy az egyházfenntartási alapra nézve egy külön alapító-levél minta készíttessék, nem csupán az egyöntetűség, de a kitűzött nagy cél megoldásának kellő biztosítása szempontjából. E mintára nézve mellékelek is egy javaslatot.

Ezek elmondása után az az óhajomásom, hogy vajha minden egyház kellő megértéssel, mielőbb megteremtene az egyházfenntartási alapot, mint ahogy *megselekedték már azt a felsőszabolcsi egyházmegye egyházai kivétel nélkül*. A reformáció közelgő 400-ados emlékünnepeinek igen kiemelkedő pontja lenne az, ha erről ott tanúságot tehetnénk. Jól esik remélnem, hogy egyház-

kerületünk közelebbi gyűlésén, az egyházfenntartási alap létesítése kérdését nemcsak megoldja, de hasonló eljárásra a többi egyházkerületet is megkeresi.

Egyházfenntartási alaphoz alapító levél minta.

1. A i egyházközség
..... i református egyház egyházfenntartási alapja címen alapot létesít.

2. Ezen egyházfenntartási alap létesítésével célja a i egyházközségnek, olyan alap-
tőkét képezni, amely ezen egyházközségnek nemesak fenntartását, hanem minden irányú magasztos céljainak keresztülvitelét is előmozdítsa s lehetőleg biztosítsa, a messze időkig.

3. Ezen alap létesítésére és fejlesztésére, az egyház-
község pénztárából évenként legalább K
gyümölcsözőleg elhelyeztetik, amiről költségvetésben gondoskodni kell. Ezenkívül egyéb e célra fordítható jövedelmekkel, nyerhető adományokkal és hagyományokkal is növelendő az. Továbbá ezen alap kamatjövödelméből a létesítéstől számított 25 éven át 50%, — 25—50 évig 40%, — 50—75 évig 25%, — 75—100 évig 10%, — 100 éven felül 5% évről-évre, feltétlenül az alap tőkéjéhez csatolandó. A jövedelem többi része, a szükséglet szerint felhasználható. Ha azonban nélkülözhető, szintén a tőkéhez csatolandó. S amennyiben az egyház viszonyai követelik, a kikötött évjáradék megszüntethető, míhelyt a kamatjövödelem fedezi azt.

4. Ezen alap, a mindenkor presbiterium felelőssége mellett, általa meghatározandó pénztárba helyezendő el, gyümölcsöztetés végett. Ha a tőke nagyobb összegre nő, kamatozó állampapírokba, vagy más óvadékképes értékpapírokba, avagy földbirtokba fektethető, a tőke biztonságának s a jövedelem fokozásának figyelembe tartásával.

5. A i református egyház-
község presbiteriuma, az ezen alapító levélben foglalt egyházfenntartási alaphoz, az alapító levél rendelkezései értelmében leendő fejlesztését s gyümölcsöztetését felelősség terhe alatt magára vállalja.

6. Ezen alapot peres és perenkívüli jogüggyekben, az egyházközség mindenkor lelkésze és gondnoka képviseli.

Jelen alapító levél 3 egyező példányban állítottat ki, melyből 1 ezen egyházközség, — 1 a i ref. egyházmegye, — 1 a tiszántúli református egyházkerület levéltárába helyeztetett el megőrzés végett; illetve hogy a felsőbb hatóságoknak módjukban legyen az ellenőrzést kellően gyakorolni.

Kelt a i reform egyházközség presbiteriumának évi

..... hó napján tartott gyűlésében, sz. határozat alapján.

gondnok.

jegyző.

lelkész.

P. H.

P. H.

Azon esetre, ha régibb alap lenne az egyházfenntartási alaphoz csatolandó, amelynek kamatjövödelme már le van kötve, az alapító levél 3-ik pontját következőleg gondolom megszerkesztendőnek:

3. Ezen alap vagyonaúl lekötötték az eddig
..... címen kezelt s most K ér-
téket képviselő alap, amelynek K kamat-
jövödelme állandóan célra fordítandó. Az alap fejlesztésére, az egyházközség pénztárából évenként legalább K gyümölcsözőleg elhelyeztetik, amiről költségvetésben gondoskodni kell. Ezenkívül egyéb, e célra fordítható jövedelmekkel, nyerhető adományokkal és hagyományokkal is növelendő az. Az alap kamatjövödelméből, levonva a fentebb lekött összeget, a létesítéstől számított 25 éven át stb. (Folytatva úgy, mint a mintában van.)

Tervezte:

Vas Mihály.

Nyilt levél és válasz is.

Kedves dr. Ferenczy Gyula barátom!

Légy szíves e soraimat közölni lapodban. Távol állott tőlem, hogy e polemia elegendőleg a tisztelt ifjú úrral, ki ügylészik mindenbe beleaggatózik mostanában. Épen azért irtam volt neki privát levelet, de ő mégis nekem hajtott, mint valami részeg kocsi, hogy elgázoljon!

Csak minden esperesnek leköszönésekor olyan elbűcsúzásban legyen része, mint nekem volt! S csak minden pap legalább annyira helyt álló legyen, mint én voltam hivatalomban, társadalmi életben! No de ha valakinek gyönyörűsége telik abban, hogy másokat bántalmazzon, az a guszttus dolga.*

Én nem tartom sem szegénynek, sem károsnak azt sem az anyaszentegyházra, sem magamra nézve, hogy vármegyém, városomban, társadalomban tényező voltam csekély tehetségem arányában; hogy több, mint ötven hírlap és füzetes vállalatban dolgozataim jelentek meg; hogy a gyulai 48-as kör örökös tiszteletbeli tagnak, a békésbányai református egyházmegyei Tanító-Egyesület tiszteletbeli tagjává, a békésbányai református egyházmegye örökös tiszteletbeli esperesévé választott; hogy koronás királyunk, Őfelsége, engem a 48-as függetlenségi polgárt királyi tanácsossá tett.

Akinek kifogása van ellene, az az ő dolga, de biz ez megesett mind rajtam nélkül, hogy a Tarnóczyak beleegyezése előzőleg, vagy utólag hozzájárult volna mindezekhez!...

Gyula, 1915 november 4.

szerető barátod

Dombi Lajos.

Nyílt levél tiszteletes Tarnóczy Lajos úrnak.

„A kitüntetések értéke” című közleményében olyan hangot használ öcsém uram, minőt általában csak „lelki kevélyek”, „önhitt ifjú óriások” engedhetnek meg magoknak. Ha ez jól esik öcsémnek, váljék egészségére!... Negyven esztendei hű és becsületes lelkész szolgálatom jutalmaként elraktározom e „kitüntetés”-t is a többiekhez s honorálom „érték” szerint. Úgy sem soká viselek én már semmiféle kitüntetést e földön, mivel „kenyerem javát rég megeltem” s készen állok arra, hogy az „örök bíró” színe előtt számot adjak cselekedeteimről!...

Ugyanezért lehető rövidséggel csak következőket jegyzem meg:

Azon ténnyből, hogy nem hirlapban, hanem magánlevélben szoltam öcsémhez, látható, hogy én nem szándékoztam polemiát folytatni s ezután sem teszem azt s már most kijelentem, hogy felölem és rólam ezután tetszése szerint írhat azt, ami épen jólesik öcsémnek, még arra a bibliai tanácsra sem utalok: „A vén ember előtt felkelj és annak orcáját megbecsüljed”...

Azt a nagy tévedését azonban, hogy: „A királyi tanácsos úr — bocsanat érte — lepottyant és a szó igaz értelmében sírni kezdett, menten ott voltak a szépségtapasszal. Az „udvari tanácsos” úr kedveskedett a „királyi tanácsosság”-gal. A királyi tanácsos úr ismét az az áldott jó ember lett, aki mindig volt. Könnyen vigasztalódott” stb... kénytelen vagyok helyreigazítani, mert én nem lepottyantam az esperesi székéből, hanem önként mondtam le, annyira visszavonhatatlan elhatározással, hogy még „az értekezlet” marasztalására sem másítottam meg ezt; hanem ezt mondtam: „semmi esetre sem maradok esperes jelölt sem, de arra kérem, hogy az irántam megnyilvánult ragaszkodást, szeretetet azzal méltóztassanak megbizonyítani, hogy azt válasszák meg esperesnek, akit én ajánlok, ez pedig Futó Zoltán főjegyző, tanácsbíró úr”... Így történt ez, kérem.

De meg már évekkkel ezelőtt is lemondtam én a torontávásárhelyi egyházmegyei gyűlésen az esperesről s akkor csak hosszas kérelés után vettem vissza lemondásomat azon kijelentéssel: „Jól van, megteszem hat, hogy még egy ideig viszem az esperességet, de nem sokáig”. Sőt mikor 1902-ik évben esperessé megválasztattam, akkor is, azután is, többször s többek előtt kijelentettem, hogy „élet-hossziglan lettem ugyan esperessé választva, de tovább szeretnék élni, mint ameddig az esperességet viselem”.

Hogy mennyire nem vágytam s nem kerestem az esperességet, annak egyik fényes bizonyága az is, hogy az 1902-iki rendkívüli őszi gyűlésen egyik pap-társamnak ott „ötletszerűen” beadni akart indítványát tárgyalásra nem fogadtam el, egy másik lelkész-társamat, ki ugyan ez indítványt okvetlen tárgyalni kezdte, leültem ezen szavakkal: „Ezen ügy a mostani gyűlésen nem tárgyalható, de ha a gyűlés mégis tárgyalni akarja, méltóztassék helyembe mást ültetni az elnöki székbe, mint helyettes esperest”... Hát kérem, ha valaki vágyik esperes lenni, mint helyettes esperes nem szokott „felettebb igaz” lenni, nem teszi ki magát szavazatok elvesztésének!... Hogy mennyire nem vágytam egyáltalában semminemű egyházmegyei tisztségre, erre bizonyítékot

hozhatnék elő kémeri és nagyváradai lelkésziségem idejéből is... Ha ragaszkodtam volna az esperességhez: rázhatta volna én alattam — tényleg — az esperesi hivatal fáját „nehány stréber”: nem „pottyan”-tam volna én le arról!...

Ebből látható, hogy „szépségtapaszra” egyáltalában nem volt és nincsen szükségem s hogy „cím- és rangkórság” mindig távol állt tőlem, arra bizonyosság egész életem...

Az én „királyi tanácsos”-sá lételemben — a meggyanúsított — „udvari tanácsos”-nak épen úgy nincsen semminemű része, akár csak Tarnóczy öcsémnek!

Azt a „kitüntetést” nekem réges-régen egyik békésvármegyei volt főispán barátom akarta Ófelségétől kérelmezni, de mikor ezt több ízben előhozta, azt mondtam neki: „Kedves barátom! ha már épen valakinek kitüntetést akarsz a református lelkészek közül, úgy ajánlom Garzó Gyula sógoromat”... De, mert a főispán azt felelte, hogy: „Míg az esperes kitüntetést nem nyert, addig más papot ő kitüntetésre nem ajánl, de azután Garzót is felterjeszti” s miután én nem reflektáltam arra, hogy engem terjesszen fel, hanem azt kértem, hogy Garzónak szerezzen kitüntetést: abban maradt az egész... Évek múlva, midőn a mostani főispán — határozott ellenzésem dacára — felterjesztett, mint vármegyei régi bizottsági tagot s mint olyant, ki évek óta a vármegyei különböző bizottságokban, mint tag munkálkodom, én az állandóan 48-as függetlenségi polgár, tényleges esperes, lelkész, vármegyei bizottsági tag: „királyi tanácsos”-sá lettem király Ófelsége akaratából, rendelkezése folytán, az én régi barátom, a főispán forró óhajta következtében, anélkül, hogy ezt óhajtottam, kértem volna, nem lehettem oly „bárdolatlan”, „műveletlen”, hogy visszaküldjem Ófelségének, minden „puritánság”-om mellett is!...

Atekintetben is megnyugtathatom Tarnóczy öcsém, hogy én soha senkitől nem követeltem s nem várom, hogy engem „nagyságos” úrnak szólítson valaki, engem most is úgy címeznek, mint lelkészt és esperest címezték és sem egyházmegyei tisztségem, sem királyi tanácsos voltom miatt sem nem hordoztam, sem nem hordom feljebb fejemet s nem tartom magamnál kisebbeknek lelkész-társaimat...

A püspökeinkre vonatkozó — szintén gúnyoros — soraira is az a megjegyzésem, hogy ott is félremagyarázta az én szavaimat, mert én az „egyenlőség” elvére tekintettel hoztam fel azt, amiket írtam erről.

Csak még annyit mondok, hogy a „Szabad Egyház”-ban megjelent cikkemből láthatta, hogy én a „Cím- és rangkórság” tekintetében „puritánabb” vagyok öcsémnél is, mert én a lelkészt, esperest, püspököt is — minden címzés nélkül — „lelkész úr”, „esperes úr”, „püspök úr”-nak óhajtanám szólíttatni, míg Tarnóczy öcsém mindezeket „tiszteletes”-nek...

Azon óhajttal zárom be soraimat:

Adja Isten, hogy minden református lelkész legalább is annyira szeresse az anyaszentegyházat s munkálja annak javát, mint én cselekedtem ezt teljes erőmből s minden igyekezetemmel; a becsület útján haladásban, józan életben, tiszta erkölcsben, szerénységben, Isten-, haza-, emberszeretben egyetlen egy se legyen gyengébb, hátramaradottabb nálamnál; akkor ha lesznek is „kitüntettek” lelké-

szeink sorában, sohasem válik az „szégyenére” sem az anyaszentegyháznak, sem az illetőknek!...

Hogy én sirtam és sírok gyakran, az nem ad jogot öcsémnek sem, másnak sem a gúnyolódásra, mert én joggal vehetem ajkaimra ama szavakat: „Könyhullatásom énnekem kenyereméjjel-nappal!”

Isten óvjon mindenkit hasonló aggodalmaktól, szívsebeiktől, fájdalom viharaitól, minők a bánat har-
matát ültették állandóan szemeimbe, melynek terhét krisztusi türelemmel, erős hittel, de könnyeket gyakran ejtve hordozom!...

Dombi Lajos.

A konvent és az Orle.

*A magyarországi református egyház egyetemes konvent-
jének elnöksége.*

5856—1915.

Méltóságos és főtiszteltető *dr. Baltazár Dezső* püspök úrnak, mint az Országos Református Lelkészség-
Egyes. elnökének.

Debrecen.

Vettük a református lelkészek folyó évi október 27-én Debrecenben tartott kongresszusának a konventi elnökséghez intézett szíves üdvözlését.

Midőn ezért a kongresszusnak Méltóságod útján őszinte köszönetünket kifejezzük, méltóztassék megengedni, hogy a református papság legnagyobb tömörülésének egyetemes egyházunk hivatalos képviselő-
től első ízben történő eme megemlékezését mint a kölcsönös megértéshez vezető első lépést örömmel üdvözölhessük s azt úgy tekinthessük, mint az egyetemes konvent saját törvényes hatáskörében kifejtett, a közegyház s ezzel a lelkeszi kar javát is munkáló munkálkodásának méltánylását.

Adja Isten, hogy egyetemes egyházunk ezidő-
szerint legfőbb hivatalos testületének s a lelkeszi kar országos társadalmi képviselő-
től kölcsönös meg-
értéséből és bizalmából egyházunkra, annak minden fiára s így papjaira is bőséges áldás fakadjon.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletünk meg-
különböztetett nyilvánítását.

Budapest, 1915 november 1.

A református egyetemes konvent elnöksége:

Gróf Degenfeld József *dr. Kenessey Béla,*
főgondnok, világi elnök. püspök, lelkeszi elnök.

A Tiszántuli Református Egyházkerület Püspökétől.

5634—1915.

Nagyfőtiszteltető Esperes Úr!

Uray Sándor debreceni lelkésztársunk „Bibliai Elmélkedések Vallásos estélyekre” című művére hívom fel Nagyfőtiszteltetésed becses figyelmét, s egyben kérem, hogy az említett műre egyházmegyéjébe kebelezett egyházközösségek lelkeszeinek figyelmét is reá irányítani méltóztassék. Teszem pedig ezt azért, mert meggyőződésem, hogy nyereség leend úgy a lelkészekre, mint a gyülekezetekre a mű megismerése. Szinte példa nélkül álló az az érdeklődés, mit a kollégium oratóriumában

tartatni szokott vallásos estélyek a debreceni gyülekezet tagjaiban felkeltettek. Az érdeklődés központjában pedig azok az elmélkedések állanak, melyek immár összegyűjtve, fenti cím alatt megjelentek. Csak lelkésztársaimnak s református gyülekezeteinknek vélek szolgálatot teljesíteni akkor, midőn reá irányítom az ez irányban első és úttörőnek nevezhető műre becses figyelmüket.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1915 november 13-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

56,118—1915. sz.

Nagyfőtiszteltető Esperes Úr! Tekintetes Igazgatóság!

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úrnak a Hadügyminiszter úr önagyméltóságával egyetértően kibocsátott 12,421—1915. eln. f. évi november 6-án kelt rendelete másolatát a csalán gyűjtése tárgyában azzal küldöm meg, hogy tekintettel e közérdekű ügy fontos voltára, a hatósága alá tartozó iskolákra vonatkozóan lehetőleg mielőbb hasonló értelemben intézkedni méltóztassék.

Debrecen, 1915 november hó 12-én.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
12,421—915. eln. szám.

Az elemi iskoláknak és középfokú tanintézeteknek.

Iparunknak a gyapotbehozatal megszűnte követ-
keztében a gyapotot pótló anyagokra van szüksége. Ilyen anyag elsősorban a csalán, amelynek szárában a kenderéhez hasonló rostok vannak. A hadügyminiszter úr rendeletéből maga a hadsereg a nyár és az őszi folyamán nagymennyiségű csalán-szárat gyűjtött. Az ennek feldolgozásánál végzett kísérletek szép eredménnyel jártak, úgy, hogy indokolt a gyűjtés, melyet a hadsereg is tovább folytat, még szélesebb alapokra fektetni. A gyűjtés kiterjesztésénél a hadügyminiszter úrral egyet-
értőleg elsősorban a tauló-ifjúság közreműködésére számí-
tunk. A magyar ifjúságnál s tanítóinál és tanárainál, valahányszor a háború folyamán a haza ügyében munkát vagy áldozatot kértem tőlük, mindig lelkesedést és áldozatkészséget találtam s most is, ennél — a hadsereg harkészsége szempontjából fontos — gyűjtésnél, bizalommal számítok buzgó és eredményes munkájukra.

Felhívom ennél fogva az elemi (mindennapi és ismétlő) népiskoláknak, tanonciskoláknak, valamint a felsőkereskedelmi-, felsőbb leány-, polgári fiú és leányiskolák, gimnáziumok és reáliskolák, elemi iskolai tanító- és tanítónőképző és óvónőképző-intézeteknek vezetőit, hogy iskolájuk taulóinak említett gyűjtőmunkáját a helyi viszonyoknak megfelelő beosztással megindítsák és vezessék.

A szakértői vélemény alapján tájékoztatásul közlöm, hogy a csalán többnyire kerítések mellett, patokok és folyók mentén, erdők szélén, tisztásokon és személdombok közelében található.

A csalán gyűjtésére a november hava még teljesen alkalmas. Ezért a gyűjtést haladéktalanul meg kell kez-

deni. Csalánt a tél folyamán is lehet gyűjteni, de csak a magasan álló szárazakat; ezeket azonban akkor is, ha át vannak fagyva. A földön fekvő rothadt, korhadt száraz ipari célra alkalmatlanok, amit arról ismerünk meg, hogy az ilyen száraz kérge könnyen lehántható és szétmorzsolható.

Mint hogy a felhasználható anyag a csalán szárában van, a szárat közvetlenül a föld felett kell levágni és a szár hegyét is meg kell kímélni. A hosszú szárú s főleg az ember magasságnyira is megnövő évelő csalány a legnagyobb értékű, emellett azonban a legrövidebb szárút is gyűjteni kell.

A csalán megújulása érdekében ajánlatos a gyűjtésnél a szárazakat levágni, nem pedig gyökerestől kitépni. A vágásra a zsebkesen kívül különösen a sarló és a csalán tömeges előfordulása esetén a kasza alkalmas.

Az ipar szempontjából csakis a csalán szárára van szükség. Ezért a szárról még annak megszáritása előtt le kell a leveleket fosztani.

A tanuló kezének megóvása érdekében ajánlatos, hogy a gyűjtésben és a levelek lefosztásában csakis a nagyobb tanulók vegyenek részt és ezek is állandóan tanítóik, illetőleg tanáraik felügyelete mellett. A kéz megóvására régi keztyű vagy beburkolásra szolgáló kendő alkalmas. Egyébként az eddigi tapasztalatok szerint a kéz rövid idő alatt edzetté válik. A lefosztásnál a hervadó levelek nem okoznak égést s ezért célszerű a leveleket csak a szedést követő napon lefosztani.

A száraz megszáritását is az iskoláknak kell elvégezniök. A száritás vagy a szénához hasonlóan a napon történik, vagy pedig szellős csűrökben, istállókban, téglaverőknél levő száritó-félszerekben s szellős padlásokon akként, hogy a szárazakat lazán szétszórva s egymásra keresztbe fektetve helyezzük el. A száradás ilyen módon esős időben is már 7-10 nap alatt bekövetkezik. Kerülni kell a nedves száraz egymásra halmozását, mert ilyenkor a száraz átmelegednek és a rostanyag értéktelenné válik. Tekintettel arra, hogy általában a nedvesség tönkreteszi a rostokat, a megszáritott szárazakat száraz fedett helyen kell elraktározni.

Az összes iskolák, ideértve a középiskolákat, a felsőkereskedelmi és felsőbb leányiskolákat is, akkor, amikor a gyűjtést befejezték, vagy pedig a szállításra elegendő mennyiséget gyűjtöttek, az összegyűjtött mennyiséget az illető törvényhatóság kir. tanfelügyelőjének címére küldik el. A törvényhatóságoként így összegyűjtött szárazakat a kir. tanfelügyelők fogják feldolgozás végett a hadügyminiszter úr által kijelölt s az ország különböző részeiben levő gyárakba juttatni. Költségkímélés végett kívánatos, hogy az egy helységben levő iskolák az általuk gyűjtött mennyiségeket lehetőleg együttesen szállíttassák el. A kir. tanfelügyelő az állomása helyén levő iskolákkal az általuk gyűjtött száraz elraktározására és továbbítására vonatkozóan esetről-esetre fog megállapodni.

Csakis teljesen száraz szárazakat kell zsákba, rongyba, ládába vagy lécek közé esomagolva elszállítani. A szállítás lehetőleg zárt vagy legalább is vízmentes ponyvával letakart vasúti kocsikban, polgári fuvarlevél szerint gyorsárúként történjék.

A tanfelügyelőséghez való szállításból eredő esomagolási, szállítási és fuvarozási költségeket az iskolák előlegezik s azután e költségeket, amelyek az iskoláknak meg fognak térítettni, az elszállított mennyiség feltüntetése mellett közlik a kir. tanfelügyelővel. A gyűjtés

eredményéről a kir. tanfelügyelők hozzám jelentést fognak tenni.

Mint hogy a csalán magvaira is szükség lesz, a levelek lefosztása alkalmával lehulló csalán-magok, amelyek érett állapotban gombostü-fej nagyságúak és fekete színűek, száraz helyen megőrzendők s a szárazakkal együtt a kir. tanfelügyelőhöz küldendők.

A csalán leveleit, amelyek egyébként jó takarmányanyagot szolgáltatnak, nem kell a kir. tanfelügyelőhöz megküldeni. Ezek száraz és szétmorzsoltságban további intézkedésig megőrzendők.

Budapest, 1915. évi november hó 6.

Jankovich s. k.

IRODALOM.

— **Vargha Gyula költeményei.** Édesszavú lantosunk, *Vargha Gyula* több évtizedre terjedő költői működésének termékeiből egy nagyobb kötetet gyűjtött össze s bocsátott közre a Kisfaludy-Társaság kiadásában. A kötet darabjai jó részt lyrai költemények, csak egynéhány leírás és elbeszélés van benne. Hosszabb verseit a szerző nem vette fel e gyűjteménybe.

Egész költészetére jellemző, amit „*Pályám végén*“ c. szívrható versében mond önmagáról:

„Öreg szülők között nőttem, növekedtem,
Köztük kora-értté, öregessé lettem.
Örömré nehézkes, bánatra fogékony“.

Valami mélabús hangulat árad el költeményein. A gyöngéd, lágy érzések, a borús bondolatok, a szelid reflexiók, a bánatos lemondás dalnoka. Még hazafias versei is sötét hangúak, mert, mint előszavában említi, a múlt sok nyomorúságából fakadnak fel. Vargha Gyula költeményeinek olvasásakor valóban eszünkbe jut a prédikátori könyv írójának böles mondása: nevetés közben is fáj az ember szíve, meg a mi példabeszédünk: sirva vígad a magyar. De a költő bánata nem vigasz, talán, szélsőségekben nem csapong; mély és erős hittea fenkölt erkölcsi felfogása, fejlett ízlése megóvja őt n túlzásoktól úgy tartalomában, mint kifejezésben. Egytlevérsében találtam a pessimizmusnak valami olyan kesményebb kitörését, mely elüt az ő finom lelkétől ée gyöngéd kedélyétől. A „*Sötét órában*“ c. ez, mely szintn a halmi vágyó, öszövétségi Jóbnak súlyos átkaitól vaA terhelve. Azonban a kishitűség nem vesz erőt rajta. kétkedő, félénk szíveknek szilárd bizodalommal kiáltja oda

„Gyáva ember, mit tünődöl?
Mért remegni a jövőtől
Bölcs Isten mit elfedett?
Hidd, van, aki sorsot intéz
S láthatatlan bár, a szent kéz
Örzi minden léptedet“ (Év kezdetén).

Mikor pedig a nemzet sorsa felett csügedten borong, lelkéből előtör a hazafias akarat szent elhatározása:

„Mig ég az agy s mozdulni bir karom,
Küzdök teérted pusztuló fajom“.

Ezekkel jelezni kívánom a Vargha Gyula gazdag költői egyéniségének alapvonását s belső tartalmát, melynek bővebb kifejtésére itt nincs terem. Ötszáztíz oldalas kötete szebbnél-szebb dalokban tükrözteti sok megindító fájdalommal, búsult gerjedéssel, de csillogó

reménnyel és boldogító hittel is át, meg át szöve az ő családias, hazafias és vallásos érzéseit. Olyan jól esik ezeket verseiben olvasnunk; olyan szívhez szólók, olyan megnyugtatók, olyan belsőségesek és igazak.

A szerelem édes-bús hangja zeng fel először kobzán. Ezt az időt így jellemzi a kötet végére illesztett s élte törekvését feltüntető dalában (Állom-való):

„Ifjúkoromnak regés idejében
Jártam az ábránd aranyerdejében...

— — — — —
Jöttömet gyönyörű tündérléány várta.

De mennyi bánatot okoz neki s mennyi szép dalt fakaszt szerelmes szívéből ez a tündérléány, akiben csalódik, hogy aztán egy másikban lelje föl élete boldogságát s megírja az „Esküvőm előtt” c. sejtelmes, forró dalt és még azt az egynehány költeményt, amely behízelgő, kedves soraival a csendes, boldog családi élet varázsképét mutatja. A hitves és gyermekek mellett szüleit öleli még körül a költő meleg szeretettel. Csengő dalokban apostrofálja őket (Édes anyám, Anyámhoz, Édes apám, Szülőim, Gyermekemlék. A kávai temetőben stb.) majd megható elégiákkal aldozik emléköknek (Látogatás, Szüleim sírjánál). Egy pár népdal, néhány leírás és genrekép új oldalról világítja meg költészetét. Utóbbiakban (Kakastörténet, Cigányfarsang, Pusztá ház, Öreg méhes, Téli dal, A vén komfortáblisó, Csöszkunyhó szüretkor) magas fokon áll plasticitása és jellemző ereje s megcsendül bennök a jóízű humor is, ez a ritka madár az ő ciprusfákkal árnyékolt poesisének bús ligetében.

Megpendíti az édes szülőföld meleg tónusát is s innen kap szárnyat lelke, hogy a hazafiság magasztos régióiba emelkedjék. Hazafias költeményei (Árnyak, Rákóczi temetése, Magyar ember dala, Tersáto. Az országháza, Magyar föld, Honkeresés, Zrínyi utolsó éneke stb.) e nemből költészetünk legmegragadóbb alkotásai közé sorolhatók. Merit hangulatot és tárgyat a kuruc-korból és nótákból is (Bezerédi, Balogh Adám). Ódáiban jeleseinknek (Toldy, Vörösmarty, Petőfi, Tóth Lőrinc, Széchenyi, Gyulai Pál) emel ércnél maradandóbb emléket s egyben az ezer esztendő hazát dicsőíti eleven színekkel és megkapó lelkesedéssel.

Érzéseinek tisztaságát csak azoknak igazsága múlja fölül. Ezért van költeményeinek valami elringató bája és szívet megkapó hatása. Seholy póz, erőszakoltság, mesterkéltetés. De nincs köznapiság, nyersség, durvaság sem. Üde, balzsamos levegő, aetheri, finom, tiszta világ az, amelyben a Vargha Gyula költészete mozog. Minden érzése és gondolata olyan fénylő és világos, mint a kristály. Nem sért itt bennünket semmi homály, semmi puffogó, üres frázis, semmi nagyot mondani akaró értelmetlenség. Az igazi költészet nemes hagyományai látszanak minden versén. Templomnak nézi a Parnassust s ünnepi áldozatnak a versköltést, mely kizár minden profán elemet. Szinte Vergilius ihletett Sybillájával kiált fel: „Procul, o procul este profani!” Lelke rokon azokkal a költőinkkel, akik irodalmunkban az örökszép classicitás igazi mesterei és képviselői, minők: Arany, Tompa, Gyulai, Léray és apósa Szász K. Ezeknek nyomait követi a külső kidolgozásban is. Verselése, melyet remek fordításaival méginkább fejlesztett, a művészi tökéletesség magaslatán áll. Úgy szól, mint a legszebb hangszer és cseng-bong, mint a mesék bűbajos arany-

erdeje. Nem győzi az ember eléggé élvezni a nyelvnek ezt a varázsát s bámulni mesteri kezelését.

Utóljára hagytuk a költő vallásos verseit, melyek nagyobb számmal (Karácsony estéjén, Ev kezdeten, Egy református lelkész temetése, Intés, Megnyugvás, Czeglédi István, Jövel Megváltó! Meddő kétség, Fohász stb.) vannak a kötetben. Bennünket e helyen első sorban ezek érdekelnek. Vargha Gyula egészben véve vallásos kedély. Az isteni gondviselés hite sugárzik át költeményein s tölti el azokat jóleső melegséggel. A kálvinista embernek praedestinációs hite, mely szelíden nyugszik meg Isten akaratán:

„Jól van az, amit a Gondviselés végez,
Érd be a kevéssel haláttan, ne vétkezz.”

S a kétségeivel előhozakodót ezzel némítja el:

„Halgass te törpe, bűnös ember,
Mit a mindenség atyja rendel,
Bőles, s jó lehet csak.”

A mélységből, amit, bűnös, önző, Istentől elfordult-anagyimádó világból [a materialismust egy filozófiai költeményében (Barátomhoz) itéli el] kiált az Úrhoz, hogy küldje el a megváltó égi szeretetet. Bibliái történeteinek (A szent éj, A gyermek Jézus eltűnése), már a hívő lélek mystikus elragadtatása látszik, mely egy helyt (A költöző fecskéhez) attól sem riad vissza, hogy Assisi Ferencben a csudatévő szentet dicsőítse. — Czeglédi Istvánban, a vértanú kassai református papban, a törhetlen magyar és kálvinista prédikátort glórifikálja, kinek jellemét e szavakban fejezi ki:

„Az igaz nemes
Jobb kéz felől a bibliát tegye,
Balkéz felől hazánk törvényeit,
Kételű pallosát pedig középre.
Ha kell, megvédni véle mindakettőt.

Így tett csakugyan a magyar kálvinista pap, akinek képét Czeglédi Istvánban igaz kálvinista lélekkel örökítette meg Vargha Gyula.

Utolsó dalában megindító akkordal zárja be kötetét. Aranyerdős, szép álmából fölébred s ime nem lát többé aranyerdőt, csak téli, komor kopasz fákat. Elkezd a hó is szitálni s hull... hull esendesen.

„Hulljon s borúljon, lágyan betemetve
Mégfáradt vándor! porló tetemedre!”

De ezt a szomorú télképet csak a költő sötét lelke látja. Mi még a telet és a véget messze látjuk s úgy érezzük, hogy frissen buzog költészete nemzetének gyönyörködtetésére és tanítására. S reméljük, kegyes lesz a költőhöz és hozzánk is az Isten és sokáig fogjuk még ennek a magyar ügyastadás-nek (édes szavú dalnok) hangját hallani.

S. Szabó József.

A konventi vita vége. Nyilatkozat.

Kedves Barátunk!

Azok után az elismerő kijelentések után, amelyekkel lapod 45-ik számában öt hónapra terjedő szerkesztői szolgálatunkat szíves voltál honorálni, igen kedvtelenül, sőt fájdalmasan érintett bennünket a 46-ik számban „A konventi vita” cím alatt közölt nyilatkozatod. Ne essék rosszul, ha a magunk igazolására a következőknek multhatatlan közlését kérjük lapod legközelebbi számában.

1. Helyettes szerkesztősködésünk alatt a konventtel egyáltalán nem volt semmi vitánk. Sőt a konventtől iránt tiszteletünknek adtuk kifejezést. Így hát tevesen választottad meg közleményednek címét. Mi a konventi iroda viselkedése ellen szólaltunk fel, ilyen értelmű felszólalásoknak adtuk helyet. A lap a támadott felek előtt nyitva állott a védekezésre. Ha aztán az iroda férfiai időközben a legyőzetes hatása alatt lerakták a fegyvert: ez nem az ő győzelmöknek a zászlója volt. Hogy mennyire helye és ideje volt már valakinek valahol valahára szót emelni bizonyos hatalmi túlfeljedések ellen, legjobban bizonyítják azok a gratulációk, amelyekben részint levelek útján, részint az ORLE nagy gyűlése alkalmával személyes nyilatkozatokban reszcsültünk.

2. Hogy Istentől van-e a dolog, vagy nem: azt te ne dönts el. Bizd az időre. Az idő pedig eddig is nekünk adott igazat.

Ez idő szerint teljesen szerkesztői hatalmadban áll, hogy a sorompót lehúzd, bár mi a te helyeden nem így tennénk. A felvetett kérdésekben a tárgyi és személyi tekintetek határvonalait igen nehéz, sőt sokszor lehetetlen megvinni. Lehetnek tökéletes alkotások, amelyeket az egyén személyi tulajdonosságai s viselkedése elronthatnak. Hogy személyi ellenszenv vezette volna akár a mi, akár munkatársaink tollát, ezt csak az állíthatja, aki a kérdéses cikkeket komolyan el sem olvasta. A személyi ellenszenv feltehetően ellen a leghatározottabban tiltakozunk. Aztán tudunkkal nem hét, legfőleg két cikk jutott még hozzád, mely a konventi iroda dolgaival foglalkozott. Cikkek özönéről tehát nem lehet szó. De a két cikk mindenike olyan volt, hogy joggal megérdemelte volna a gyors közlést. Az egyik éppen olyan tárgyilagossággal s alapos tudással foglalkozott a kérdéssel, hogy a köznek tesz kárt, aki azt a szerkesztői fiókba zárja. Hogy a konventi előadó úr beteg, arról lapod közleménye útján őszinte részvétellel értesülünk. De bármilyen mélységes legyen is a mi részvétünk: annak nem szabad meggátolni a nyilvánosság organumát abban, hogy a közérdekből történő felszólalásokat közrehoassza. Hova vezetne ez a rendszer? Végtere is nem a betegség ideje alatt tapasztalt magatartásról volt szó. Különben is összes támadásaink a ferde kialakulások ellen irányultak s nem a konventi előadó úr személye ellen. De meg a helyettes elnök úr — amikor igazát gondolta — az előadó úr helyett is eléggé kiállott a haretérre.

Kedves Barátunk! Mi a te helyeden a már említett abszolút elismerés után — amit mi nem is kérünk — nem dezavualtuk volna a helyettes szerkesztést, annál inkább, mert ha elolvastad volna (már pedig hogyan olvastad volna el) a nyári számokat, jogod lett volna a mi helyettes szerkesztői munkánk előtt időközben is lehúzni a sorompót, mihelyt úgy láttad volna, hogy a lap iránya téved nem helyeselt irányban halad. De ez nem történt meg. Sőt ellenkezőleg reményünkön felül megkoszorúztad a mi törekvésünket szép elismeréssel. Azt kell hinnünk, vagy legalább feltennünk, hogy szubjektív befolyás alá kerülve a misericordia túlsúlyra emelkedett szánakozó szívedben s megpánván a mi egyetlen honorálásunk folyósítását, ezen az úton óhajtottad volna azt devalváció útján visszszámolni.

Hát a végén is azt mondjuk, amit az elején, hogy t. i. ez a nem következetes kinyilvánítás minket kedvetlenül érintett és téved a fenforgó körülmények között nem vártuk. Egyebekben béke velünk!

Debrecen, 1915 november 16.

Tisztelő barátaid:

Rózsa Sándor.

dr. Veress István.

* * *

A fenti nyilatkozat mindenki előtt bizonyoságot tesz a Debr. Prot. Lapot jellemző keresztényi szabadságról és liberalitásról, mely annak szerkesztésében kezdettől fogva megnyilvánult. Ezzel a szabadsággal éltetek ti, kedves Barátaim, mint szerkesztők, midőn a konventi vagy konventelőadó ügyet folyamatba tettétek és tárgyalátok. Ezt a szabadságot veszem én is igénybe a magam részére, midőn ez ügyben a sorompót lezártam.

Ez történt és semmi több. Nem ti ellenetek való frontváltogatás, csak egy kinossá lett ügynek a napirendről való levétele. Irántatok, akiknek önzetlen fáradozását, a szerkesztés körüli nagy sikereit igazán nem tudom eléggé szavakkal méltatni, nem vezetett semmi animozítás. Sőt. A cikkek száma azonban csakugyan nem két, hanem hét. Vegyetek fáradságot erről meggyőződni s győződjetek meg arról is, hogy sokak véleménye szerint is, akiknek véleményére pedig ti is hajoltok, így volt ez a legjobban.

Dr. Ferenczy Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kovács István tanítóképzőintézeti tanár temetése.** A szülei szeretet haza hozatta az 1914 október 3-án hősi halált halt Kovács István holttestét a nyíregyházi temetőből, ahol több mint egy éve pihent, míg körülte tovább lángolt a világháború emésztő tüze. Az elhunyt kiváló tanár temetése szüleinek Teleki-utca 82. sz. házatól történt, ahonnan a főiskolai kántus és a tanítóképezdészek éneklése után a beláthatatlan sokaságból álló temetési menet a Kossuth-utcai templomba vonult. Itt Zih Sándor lelkész búcsúztatta el megható szavakban a hősi halált halt ifjú tanárt, akit végleges nyugalomra a Kossuth-utcai temető fogadott be. A sírnál a tanítóképezde igazgatója mondott az intézet nevében búcsú beszédet, amelynek elhangzása után a kirendelt huszárság adta meg az utolsó „Salve“-t. A főiskolai kántus és a képezdészek éneklése közben hantolták el a tőlünk oly korán eltávozott kartárs koporsóját. Dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgató búcsúbeszéde a következőképen hangzott:

Egy évvel ezelőtt lombhullás idején, elhunyt barátunk, az elvesztésed által keltett fájdalom mélyen szívünkbe markolt s a bizonytalan jövőn révedező tekintetünkbe forró könnyeket esalt. A fájdalmat csak növelte a keserű gondolat, hogy bánatunkat nem sirhattuk ki koporsódnál s nem zokoghattuk fel lelkünk mélyéből a veszteség szomorú szavait, nem borulhattunk oda sírhalmadra, hogy elmondhassuk, mi voltál te nekünk, a mi intézetünknek mint tanár, mint kartárs, mint barát. Csak sóhajunk szállt távoli sírhantod felé, ahova tested a harci zajok kábító fergetegéből pihenni tért. Most már végleg megjöttél közzénk, oh nem úgy, ahogy elképzel-

tük ama forró nyári napon, amidőn harcba indultál, — épen, egészségesen, nem is a külsőség üres csillogásával jöttél meg, mint a harcból diadalmasan megtérő hősök, hanem mint hamvadó porhüvely az enyészet karjain e koporsóban.

És e koporsó nekünk mégis diadalt jelent: az önzetlen hazaszeretet diadalát; az egekig magasztosuló, a a hazáért mindent megtenni tudó áldozatkészség diadalát; igen, diadalt jelent, mert arról nem egy nemzet pusztulását, hanem megerősödésének dicsőségét olvassuk le. Óh, mert, míg ott a távolban aludtad elhunyt barátunk síri álmidat, egyet fordult az idők és események kereke; az ágyúk dörgésébe belevegyült sóhajok vihara, orkánna nőttek s e világ gonosz szellemeit eltiporni készülnék teljesen; milliók és milliók könnyeiből tengerhullámok keletkeztek, hogy elnyeljék azokat, akik reánk zúdították e szörnyű vést.

Egy évvel ezelőtt a hulló levelek s a bennünket elseperni akaró vérzivatar láttára a bánatos költő szavait vettük ajkainkra: „Híven hoz minden év hervadt lombot, hervadt reményt“ — ma már a győzelem érzete azzal a felemelő tudattal párosul lelkünkben, hogy a mi barátaink, a mi hőseink nem hiába adták oda éltöket testvéreikért.

Megjöttél hát újra közzénk kedves kartársunk. A szülei szeretet hazahozta a porhüvelyedet, hogy legalább az legyen közel hozzájuk, de lelked már tőlük messze elszállt. A halálba, a sírba nem csak te, a tanár mentél el, hanem többen követtek oda hú tanítványaid közzül, akik a hazáért, mi értünk áldozták fel ifjú éltöket a haremezőn. A te hősi halálad itt hagyott tanítványaidnak nehéz leckét, nehezen megoldható feladatot adott fel. És ha szemünkkel a sejtelmek fátylán ama véghetetlen messzeség felé tekintünk lélekben, meglátjuk a hazáért meghalt tanítványaid testetlen árnyait, amint eléd vonulnak, hogy elmondják, mint egykoron itt e földön, néked leckéjüket s beszámoljanak a feladat megoldásáról, amely nem volt más, mint a hősi halál, a dicsőségbe való menetel. Példát adtal tanítványaidnak ez életben, példát adtal a halálban.

És mi mindnyájan, akik itt állunk sírod szelén, a tél közeledtére is tavaszi fuvalmat, a beke szelid szellőjét érezzük arcunk körül lengeni. Ez a béke terjessze ki a nyugalom szárnyait a te mély álmadra is, amelyet rövid időre megzavartunk. Legyen álmod esendes azon város földjében, amelyet te annyira szeretél, kedves kartársunk, jó barátunk Isten veled!

— **Bárándi levél.** Kedves barátom! Annak a szép napnak a megörökítésére, amelyet folyó hó 7-én és 8-án, te és munkatársaid szereztetek Báránd közönségünk, arany-könyvünkben emlékül egy lapot szentelendek, amelynek másolatát azért küldöm meg neked, hogy azt esetleg nagybecsű lapodban használj fel. **Emléklap.** Főtisztelt és méltóságos dr. Baltazár Dezső püspök úr és nagytisztelt dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanár úr, azoknak a szenvedéscknek és nyomorúságoknak enyhítésére, amelyekkel a háború értünk küzdő és harcoló katonáinkat sújtja, ember-szerető nagy szívöktől indítva, Debrecenben és Königsgrätzben és Jaromirban katonatömhont létesítették. Ennek a katonatömhontnak a létesítése és fenntartása nagyon sok költséggel jár, forrása pedig csak egy van: az emberck szerető szíve, amely adományaival itthon és a külföldön a katonák nyomorát enyhíteni képes. Ecélből a Debrecennel szomszédos jó magyar községekben a katonai parancsnokság által e célra átengedett katonák által gyűjtést szoktak rendezni. A ket fentemlített nagy emberünk fáradságot nem ismerve, apostoli buzgósággal előljárnak s az ige hirdetésével előzőleg mozgásba hozzák a szíveket és úgy indulnak utána önkéntes katonák vezetésével egyszerű katonák az adományok összeszedésére. Bárandon 1915 november 7-én nagytisztelt Ferenczy Gyula tanár úr predikált, lelkes szavakban hívta fel a nagy számmal jelenlévő gyülekezeti tagokat, kedves magyar testvéreit, hogy ne hagyjuk el a mieinket, tartsunk össze, szeressük egymást, segítsük katonáinkat itthon és az idegenben. A gyűjtés masnap reggel, hétfőn kezdődött meg. Szabó Lajos debreceni kantor, egyéves önkéntes szakaszvezető parancsnoksága alatt. Segítői voltak mint tizedbeli parancsnokok Rostás Barna, Kontsek Sándor, Szilágyi István, Feischer Miklós, Weisz Endre egy éves önkéntes szakaszvezetők. A gyűjtésnek, amint. nov. 8-án este a községházánál összeszámítottuk, nem remélt szép eredménye lett. Készpénz 513 korona 98 fillér, csúke 75 darab, búza 2435 liter, liszt 67 liter. Tojás 218 darab, bab 168 liter, burgonya 646 liter, tengeri 567 liter, összesen mintegy 2000 korona érték. Községünk lakosai amit adtak, jó szívvvel adták. Boldogoknak érezték magokat, hogy a katonákon, saját fiaikon, mert Báránd község ifjúsága is ott van, részben a 3-ik honvéd gyalogezredben, segíteni tudtak. Báránd, 1915 november 9. Szerető barátod Szabó József lelkész.

— **Bihar-Derecske.** Ez a derék város kezdte meg a nagyobbarányú gyűjtést a debreceni Katona-Otthonra, a königsgrätz, jaroméri csehországi magyar házakra. Ezt akarta honorálni dr. Baltazár Dezső püspök, aki Márk Endre polgármester kíséretében Debrecen város híres ötös legatán szállt ki a biharmegyei vendégszerető nagy magyar városba. Viszont az Otthon azon törekvésére, hogy nem hagyja a fegyverbe öltözött híveket s még az idegenben is tűzhelyet épít nekik, Derecske városa tette fel a koronát, midőn az Otthon elnökét s a kíséretben megjelent vezetőket olyan magyaros vendégszeretettel és lelkesedéssel fogadta. A főbíróval és az előjárósággal a határba belépéskor, a nagytisztelt lelkész úrral és a nagyközönséggel a paplak előtt a kocsiól való leszálláskor és mind a hívő sereggel az ünnepélyes templomi istentiszteletkor, melyen maga a püspök szolgált. Templom után fogadás volt, melyen az egyházak, hatóságok után a derecskei ev. keresztyén ifjúsági egyesület is tisztelt. Ez az egyesület nagy hivatást tölt be a derecskei ref. egyház életében s mindenképen rászolgált arra a kitüntetésre, amelyben ez alkalommal részesült. látogatások következtek ezután s a nagy ünnepi ebéd a paplakon, melyen Derecske vezető férfiai mind megjelentek, még a katonaság is, melynek 3 tagja volt ott képviselve. Az ebéd a házigazdának, nt. Vadon Béla lelkésznek s a nagytisztelt asszonynak, kedves nejének gazdag gazdálkodásáról és vendégszeretetről tett fenyves tanúbizonyosságot. Vége-hossza nem volt a tösztoknak. Derecske az Otthonra ismét 1000 koronát adott. Ime ilyen a biharmegyei nagyközség, ilyen a magyar nép s az azok lelkétől lelkedzett biharderecskeiek, akiket az Ur Isten egyházastul, községestől, lelkésszel, tanítókkal, külső-belső előjáróikkal sokáig éltesen.

— **Katona-Otthon** (Soldaten-Heim Jaromir). Te-kintetes Szerkesztőség! Becses lapjában szivesked-jek helyt adni a következő kis tudósításnak. Múlt vasárnap délután újra sikerült estélyt rendezett a jaroméri „Katona-Otthon” vezetősége. A műsor a következő volt: 1. Fekete Gusztáv ref. s.-lelkész beszéde. 2. Schwarcz Viktor és Zambó Ödön: ének-kettős. 3. Weisz Miklós: cellószólo. 4. Csapó István: szavalat. Petőfi lelke. 5. Schwarcz Viktor: kabaré-szam. 6. Nagy László: hegedűszólo. 7. Izsák örme-ster: énekszólo. 8. Zambó Ödön: cimbalomszólo. A megnyitó beszédet Fekete Gusztáv ref. s.-lelkész a debreceni „Anya-Otthon” képviselője tartotta, ki önzést nem ismerve szakította el magát Magyar-orzágtól, hogy idegen országban lelki és szellemi táplálékot nyújthasson katonáinknak. Nyomán olyan érzéseket váltott ki, amely csak egy nagy nemzeti dícsőség tudatának mámorában születhet. Beszédét Debrecen város és közönsége éltetésével fejezte be, kiknek szeretete — úgymond — ide is eljött a 39-esek után. Majd a hervadhatatlan babérokat szerzett testvérezrednek: a 3-as honvédeknek üdvözlő táv-íratát olvasta fel, melyet a momentán kitörő érzelmi megnyilvánulásokkal honoráltak a katonák. Ezután a műsor rendjében, zene, szavalat és dal következett váltakozva. A szereplők mindegyike szépen és sike-rülten játszott. Az előadás jelen volt a tisztikar, amely mint mindig, úgy most is, a megszokott elő-zekekenységgel és szeretettel nyújtott segédkezet az Otthon működéséhez. Az előadás után a megjelent katonáknak több, mint 600 teát és ugyanannyi drb. kalácsot szolgáltak fel, melynek elkészítése az itt levő magyar hölgyek, úgymint Jeney főhadnagyné, Antal hadnagyné úrnők és Sponer Olga budapesti úrleány érdeme. A katonák késő estig együtt maradtak: csak 12 órakor a Rakóczi-induló hangjai mellett oszlottak szét egy kellemesen eltöltött est emlékével.

— **Új alapítvány életbeléptetése.** A debreceni fő-iskolában, az 1873-ban végzett hittanhallgatók ala-pítványának életbeléptetése tárgyában, az intézke-dési okmányt, dr. Kun Béla egyetemi tanár s kollé-giumi igazgató úrhoz a napokban küldték be a volt tanuló-társak beleegyezésével és megbízásából Csiky Lajos nyug. theológiai tanár és Tóth Lajos tiszadobi lelkész. Az alapítványi vagyon ez idő szerint 1073 K 10 fillért tesz, mely összegből 1000 koronának évi kamatja, vagyis 40 korona már a jelen 1915—16. iskolai év végétől kezdődőleg minden tanév végén kiadandó, az 1000 koronán felüli összeg pedig a tőké-hez lesz csatolandó mindaddig, míg az, az idők folya-mán 2000 koronára nem szaporodik, amikor aztán a tőkeképzés beszüntettétvén, az akkor már 2000 koronát tevő alapítvány kamatja, teljes egészében, mint ösztöndíj évről-évre kiadandó lesz és pedig első-sorban a debreceni egyetemen a theológiai, jogi, bölseleti és a létesítendő orvosi fakultáson, vagy a református főiskola főgimnáziumában, vagy tanító-képző-intézetében tanuló, az alapítók férfi, vagy női ágon leszármazott utódainak, vagy ilyenek nem létében a debreceni egyetem theológiai fakultásán a *Felsőoktatási Intézet* tanárkara által kiválasztott leg-jobb tanulóknak. Több igényjogosult kérelmező között az ösztöndíjat az nyeri el, ki arra, szorgalma folytán érdemesebb, vagy a kérelmezők között legszegényebb, de ha több jogigényes van: az alapítvány kamatját,

— melynek odaitélése mindenkor a debreceni fő-iskola *Felsőoktatási Intézet* tanárkarának bölcs be-látására bízatik, — egy évnél tovább élvezni nem lehet, mi természetesen nem zárja ki, hogy kérel-mező hiányában, az alapítvány ugyanazon egyén által több éven át is élvezhető ne lenne. (T. L.)

— **Kérelem.** Tisztelettel kérem azon lelkész urakat, kik néhány hónap előtt az „Imádságok hada-kozó katonáinkért” c. imafüzetkének — elterjesztés végett — hozzájuk küldött példányait elfogadni mel-tóztattak, hogy azoknak értékét a debreceni *Katona-Otthon* javára, nagys. dr. Kardos Albert reálisk. igazgató úrhoz az Otthon pénztárnokához beküldeni sziveskedjenek, amikor ez összegecskék az illető egy-házak adományaiként fognak a fentemlített nemes és hazafias célra fordíttatni és nyugtáztatni. Szamos-újlakon, 1915 november 12-én. *Vásárhelyi Zoltán*, ref. lelkipászter.

— **Adományok a debreceni diakonissza otthon számára:** Özv. gróf Degenfeld Gusztávné (Téglás) 30 K. N. N. (Debrecen) 1 K. Özv. id. Szabó Gáborné (Derecske) 4 K. Id. Mészáros Jánosné (Derecske) 4 K. Gencsi Sámuelné (Pelsőc) tojás, gyümölcs stb. Özv. Székely Já-nosné élelmiszer. Kékkereszt Központi Elnöksége (Genf) 33 csomag olvasmány. Csáthy Ferenc íróeszközök. Futó András lelkész (Tépe) dr. Baltazár Dezső arképe. Zih Sándor lelkész könyvek. Isten áldása kísérje a kegyes adakozókat!

— **Lelkészi házakhoz** egyes varrónő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cim a kiadóhivatalban.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Hirdetmény.

A 43. számban a sényői tanítói állásra hir-detett pályázat november 24-ikéig meghosszabít-tatik azon feltétellel, hogy a személyes megjelenés feltétlenül megkívántatik.

Sényő, 1915 november 9.

Csatáry Zsigmond,
ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Hirdetés.

A porcsalmi ref. egyh. orgonista-kántortanítói állásra isk.-szék a pályázatot december hó 4-ik napjáig meghosszabbítja. A pályázat a Debreceni Prot. Lap f. évi szept. 25-ik napján megjelent 39. sz. található meg.

Porcsalma.

Ref. iskolaszék.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készítek a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnevedesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
érecöntője, szivattyúgyár

ARAD, RÁKUCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kiváló jó hang és tartóságáért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitérését, avagy azoknak csekély föllülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztlő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Háborús ujdonságok!

„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD“.

Egyházi beszédek a világ háboru idejéből.

Irta: JÁNOSI ZOLTÁN.

Ára füzve 3 korona. Vászonszövetben 5
korona. — Portóra 20 fillér.

ISTEN IGÉJE A HÁBORÚBAN.

Templomi beszédek néhány imádsággal. Irta: Fülöp József.
Ára 3 kor. 50 fill. Portó 20 fillér.

TÁBORI ÉNEKESKÖNYV

református katonafiaink részére.
Összeállította: URAYS ÁNDOR.

Ára 36 fillér, 10 darab megrendelésnél 32
fillér, 100 darab megrendelésnél 27 fillér.

ISTEN A MI ERŐSSÉGÜNK.

Egyházi beszédek a nagy háború idejéből. Irta: Bokross
Elek. Ára 1 korona. Portó 10 fillér.

Háborús idők imádságos könyve.

Irta: Szolnoky Gerzson.

IV-ik kiadás. Ára vászonkötésben 1 kor.
10 darab megrendelésnél 90 fillér.
100 darab megrendelésnél 75 fillér.

Kaphatók:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.